

Ljudi su mašine

(Izvod iz konverzacije Gurdijeva i Uspenskog, prenesene iz knjige U potrazi za čudesnim; P.D: Uspenski)

“Vidite, svi ovi ljudi, pokazao je niz ulicu, su jednostavno mašine — ništa više. Mislim da razumem šta mislite, rekao sam. I često sam razmišljao kako ima veoma malo toga na ovom svetu što se može odupreti tom obliku mehanizacije i izabrati sopstveni put.

Baš tu činite najveću grešku, rekao je G. Vi mislite da postoji nešto što bira sopstveni put, nešto što se može odupreti mehanizaciji; vi mislite da sve nije podjednako mehanizovano.

- Pa naravno da nije!, rekao sam. Umetnost, poezija, misao, to su fenomeni sasvim drugačijeg reda.

Sasvim su istog reda, rekao je G. I njihove aktivnosti su mehaničke kao sve drugo. Ljudi su mašine, a od mašina se ne može očekivati nikakva druga radnja osim mehaničke.

- Vrlo dobro, rekao sam. Ali zar ne postoje ljudi koji nisu mašine?

Možda postoje, rekao je G., samo to nisu ljudi koje vidite. Vi ih ne poznajete. To je ono što želim da razumete.

(...)

Ljudi se toliko razlikuju jedni od drugih - rekao sam. Mislim da ih nije moguće sve staviti pod istu kapu. Postoje divljaci, mehanizovani ljudi, intelektualci, geniji.

Sasvim tačno, rekao je G. Ljudi su veoma različiti, ali istinsku razliku među njima vi ne znate i ne možete videti. Razlika o kojoj vi govorite jednostavno ne postoji. To morate razumeti.

Svi ljudi koje vidite, svi ljudi koje poznajete, svi ljudi koje ćete možda upoznati su mašine, samo mašine koje rade pomoću sile spoljašnjih uticaja. Rađaju se kao mašine i umiru kao mašine. Kako se u ovo uklapaju divljaci i intelektualci?

Čak i sad, u ovom trenutku, dok razgovaramo, nekoliko miliona mašina pokušavaju da unište jedna drugu. Koja je razlika među njima? Gde su intelektualci, a gde divljaci? Svi su oni isti...

(...)

Čovek je mašina. Sva njegova dela, akcije, reči, misli, osećanja, ubeđenja, mišljenja, i navike, rezultati su spoljašnjih uticaja, spoljašnjih utisaka. Čovek ne može iz sebe proizvesti nijednu misao niti akciju.

Sve što on govori, radi, misli, oseća — sve se to dešava. Čovek ne može ništa otkriti, ništa izmisliti. Sve se to dešava.

Da bi učvrstio ovu činjenicu u sebi, da bi je razumeo, da bi bio uveren u njenu istinitost, znači oslobađanje od hiljadu iluzija o čoveku, o njegovoj kreativnosti, o tome kako on svesno organizuje sopstveni život itd. Ništa slično ne postoji. Sve se dešava — čuveni pokreti, ratovi, revolucije, promene vlada, sve se to dešava. I to se dešava na istovetan način kao što se sve dešava u životu jedinke. Čovek se rađa, živi, umire, gradi kuće, čita knjige, ali ne onako kako on to želi, već kako se dešava. Sve se dešava. Čovek ne voli, ne mrzi, ne želi — sve se to dešava.

Niko vam neće poverovati ako mu kažete da on ništa ne čini. To je najuvredljivija i najneprijatnija stvar koju možete ljudima reći. Naročito je neprijatno i uvredljivo jer je istina, a niko ne želi da zna istinu.

(...)

Govorio sam našim ljudima o tim kamionima punim štaka i o mislima koje su me zaokupljale.

- Šta očekuješ?, rekao je G. Ljudi su mašine. Mašine moraju biti slepe i nesvesne, drugo nije moguće, i sva njihova dela moraju biti u skladu sa njihovom prirodom. SVE SE DEŠAVA. Niko ne čini ništa. 'Napredak' i 'civilizacija' u pravom smislu te reči se pojavljuju samo kao rezultat SVESNIH napora. Oni se ne pojavljuju kao rezultat nesvesnih mehaničkih radnji. A kakva svesna dela mogu imati mašine?

(...)

On je mašina, sve mu se DEŠAVA. On ne može zaustaviti tok svojih misli, ne može kontrolisati svoju maštu, svoje emocije, svoju pažnju. On živi u subjektivnom svetu 'Ja volim', 'Ja ne volim', 'Dopada mi se', 'Ne dopada mi se', 'Ja želim', 'Ja ne želim', a to znači, ono što on misli da želi ili ono što misli da ne želi. On ne vidi stvarni svet.

Stvarni svet je skriven od njega zidom mašte. ON ŽIVI SPAVAJUĆI. On spava. Ono što se zove 'čista svest' je spavanje i to mnogo opasnije spavanje od onog noću u krevetu.”